

2016

Plan Odnowy Miejscowości Jerzykowice Wielkie na lata 2016-2020

Spis treści

Wstęp	3
1. Charakterystyka miejscowości.....	4
2. Inwentaryzacja zasobów służących odnowie miejscowości.....	10
3. Ocena mocnych i słabych stron.....	11
4. Planowane zadania inwestycyjne i przedsięwzięcia aktywizujące społeczność lokalną	14
5. Harmonogram realizacji zadań inwestycyjnych	16
Spis tabel.....	18
Spis rycin	18
Spis fotografii.....	18

Wstęp

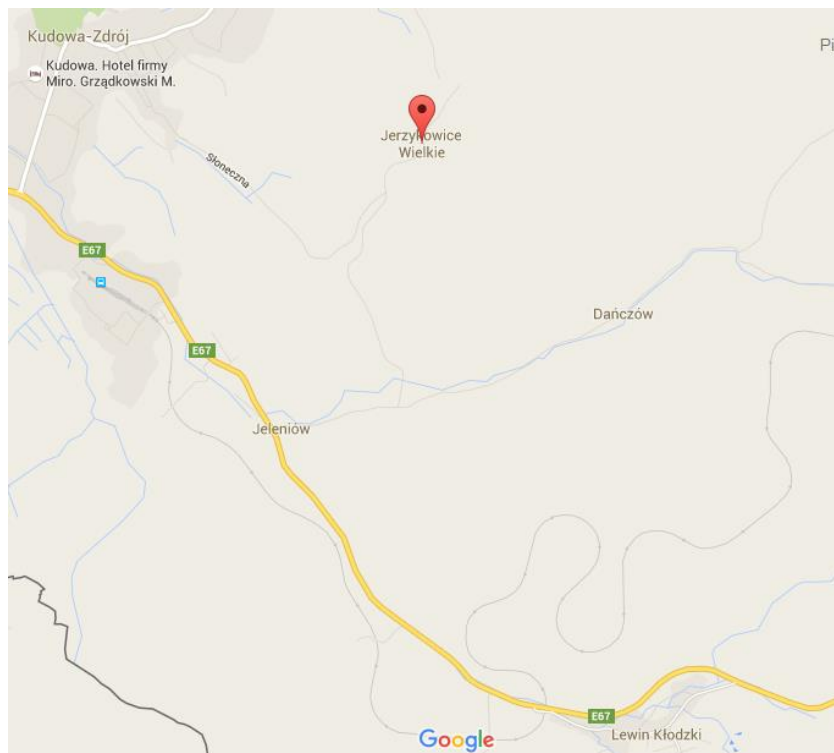
Plan Odnowy Miejscowości, chociaż dotyczy niewielkiego pod względem powierzchni czy liczby mieszkańców obszaru, jest ważnym dokumentem o strategicznym charakterze. Najbardziej praktycznym celem jego stworzenia jest umożliwienie aplikowania o zewnętrzne środki finansowe, przede wszystkim fundusze unijne. Unia Europejska i jej agendy wymagają bowiem, aby finansowane przedsięwzięcia nie miały charakteru jednorazowych i przekładały się na bardziej wymierne i długofalowe efekty. Tworzenie Planów Odnowy można natomiast porównać do tworzenia strategii (niezależnie od tego, czy mamy tu na myśli strategię gminy, czy kraju), które pozwalają zaprogramować rozwój danego obszaru w długim okresie. Oczywiście, jeśli planujemy przedsięwzięcia na okres 10 lat czy nawet dłuższy, musimy pamiętać, że zmieniają się warunki, w których będziemy działać. W związku z tym niezbędne jest aktualizowanie dokumentów strategicznych i uzupełnianie ich o nowe informacje.

Kolejną cechą dokumentów strategicznych jest odpowiadanie na realne potrzeby mieszkańców danego terytorium. Z tego względu Plany Odnowy Miejscowości nie mogą być narzucane przez zewnętrzne podmioty, które nie znając w pełni warunków występujących w danej jednostce, wpisują do każdego dokumentu te same punkty. Mieszkańcy – co jest widoczne zwłaszcza w małych miejscowościach – chcą aktywnie uczestniczyć w procesie decyzyjnym, który dotyczy miejsca ich zamieszkania, mają mnóstwo pomysłów i chętnie angażują się w ich realizację. Dlatego właśnie niniejszy dokument powstawał przy aktywnym udziale lokalnej społeczności i zawiera wypracowane przez mieszkańców w czasie warsztatów postulaty.

1. Charakterystyka miejscowości

Jerzykowice Wielkie to wieś położona w Kotlinie Kłodzkiej, oddalona od centrum Lewina Kłodzkiego o ok. 6 km. Miejscowość bezpośrednio sąsiaduje z miastem uzdrowskim Kudowa-Zdrój. Do Jerzykowic Wielkich prowadzi droga powiatowa nr 3299 D, biegnąca od drogi wojewódzkiej nr 387 (długość: 2,3 km), ale można tu dojechać także drogą gminną nr 4505001. W niedużej odległości od wsi przebiega droga krajowa nr 8 i linia kolejowa nr 309 z Kłodzka do Kudowy-Zdrój. Wieś leży w otulinie Parku Narodowego Gór Stołowych. Główne atrakcje turystyczne to pobliski Szczeliniec i Błędne Skały.

Rys. 1 Położenie miejscowości Jerzykowice Wielkie

Źródło:

<https://www.google.pl/maps/place/Jerzykowice+Wielkie/@50.4237637,16.2534655,13.75z/data=!4m2!3m1!1s0x470e6f20c353bad7:0xf13f9380a5296578?hl=pl>

Jerzykowice Wielkie powstały przy lokalnej, ślepo zakończonej drodze, będącej odnogą drogi z Jeleniowa do Dańczowa. Wieś usytuowana jest na wysokości około 470-500 m n.p.m. po zachodniej części Wzgórz Lewińskich w niewielkiej, częściowo zalesionej dolinie. Dolina ta ograniczona jest od zachodu stokami Błonia, a od wschodu Skowrona, wzniesienia w zachodnim ramieniu Kruczej Kopy. Zabudowania wsi

skupione są na dnie górnej, głębszej części doliny. Miejscowość otaczają od południa i zachodu użytki rolne, a z pozostałych stron lasy, głównie świerkowe, z dodatkiem sosny i buka. W górnej części Jerzykowic Wielkich znajduje się leśniczówka, a powyżej wsi – stary nieużytkowany kamieniołom, z którego niegdyś wydobywano granit kudowski.

Pierwotna nazwa wsi to „Girzikowecz”, która według etymologów przypuszczalnie pochodzi od czeskiego imienia Jerzy, Jerzyk. Dlatego nazwę można byłoby też przetłumaczyć jako „wieś Jerzego”. Wiąże się to z zachowanym w lokalnej tradycji przekazem o założeniu wsi przez króla czeskiego, Jerzego z Podiebradu.

Wieś została założona najprawdopodobniej ok. 1454 r. przez burgrabiego Wenzela Holuba von Prowuzi, lennika króla Jerzego z Podiebradu. Zasiedlili ją zagrodnicy, czyli chłopcy posiadający niewielkie gospodarstwa, w związku z czym nie byli w stanie wyżywić całej rodziny i musieli pracować u większych gospodarzy. Do 1595 r. miejscowość znajdowała się w ramach dóbr właścicieli zamku Homole. W 1684 r. cesarska komisja sprzedała tę miejscowość rodzinie Alten, której rodowa siedziba znajdowała się w pobliskim Jeleniowie. Z początku istniało tu ok. 10 gospodarstw, w XVII w. liczba ta wzrosła do ponad 30, aby pod koniec XVIII w. osiągnąć liczbę ok. 20 gospodarstw. Jerzykowice Wielkie były więc dość małą wsią, początkowo rolniczą, której uboższa ludność musiała utrzymywać się także z rzemiosła. W 1765 r. we wsi było aktywnych zawodowo 20 rzemieślników, co dowodzi, że z rzemiosła żyło ok. 2/3 mieszkańców wsi. Od XVIII stulecia następował rozkwit płóciennictwa - działało tu 31 krosien. W drugiej połowie XIX w. Jerzykowice stały się miejscowością letniskową i turystyczną. Odwiedzali ją kuracjusze z Kudowy, wędrujący na bardzo wówczas popularną Kruczą Kopę (w południowo-zachodniej części Gór Stołowych). W tym okresie powstała we wsi gospoda, zaś część mieszkańców, także w okresie międzywojennym, utrzymywała się z obsługi ruchu turystycznego. Po 1945 r. Jerzykowice Wielkie zostały ponownie zasiedlone. Wieś ma walory krajobrazowe, w związku z czym powoli rozwija się tu budownictwo letniskowe.

Miejscowość posiadała kiedyś swój przysiółek Błażejów, który obecnie jest częścią Kudowy-Zdrój.

Fot. 1 Dom nr 10 w Jerzykowicach Wielkich

Źródło:

http://fotopolska.eu/Jerzykowice_Wielkie/b35420,Jerzykowice_Wielkie_10.html?f=134215-foto

Dawniej centralną osią wsi była główna droga, bezpośrednio przy której stały zabudowania. Z czasem uległo to modyfikacji i dawny układ łańcuchowy został wzbogacony elementami układu wielodrożnego z gospodarstwami usytuowanymi dalej od głównej drogi. Obecnie dawne rozplanowanie miejscowości częściowo zanikło w wyniku wyburzeń niektórych budynków. W końcu XIX w. w Jerzykowicach Wielkich na stokach wzniesień, powstało kilka okazałych zagród zamkniętych w czworokąt, które częściowo zachowały się do dziś. Z dawnych zabudowań miejscowości zachowały się także niektóre budynki typu chałupy wiejskiej, z jedną kondygnacją nakrytą dwuspadowym dachem, łączące funkcje mieszkalne i gospodarcze. Od tego typu zabudowy odbiega murowany budynek z XIX w., nawiązujący do typu domu z izbą krzyżową (nr 4).

Fot. 2 Dzwonnica sygnalizacyjna w Jerzykowicach Wielkich

Źródło:

http://fotopolska.eu/Jerzykowice_Wielkie/b35413,Dzwonnica_alarmowa.html?f=134199-foto

Najciekawszym zabytkiem Jerzykowic Wielkich jest drewniana dzwonnica sygnalizacyjna pochodząca z 1847 roku. Stoi przy domu numer 23 i jest jedną z czterech zachowanych w regionie (pozostałe trzy znajdują się w Dańczowie, Kudowie-Zdrój i skansenie w Pstrążnej). Tego typu dzwonnice używane były w razie pożaru i innych zagrożeń. We wsi zachowały się nieliczne krzyże przydrożne. Pomiędzy domami o numerach 11 i 13 stoi kamienny krucyfiks z pierwszej połowy XIX w. z tzw. grupą ukrzyżowania. Drugi kamienny krucyfiks z początku XX w. znajduje się przy domu nr 2.

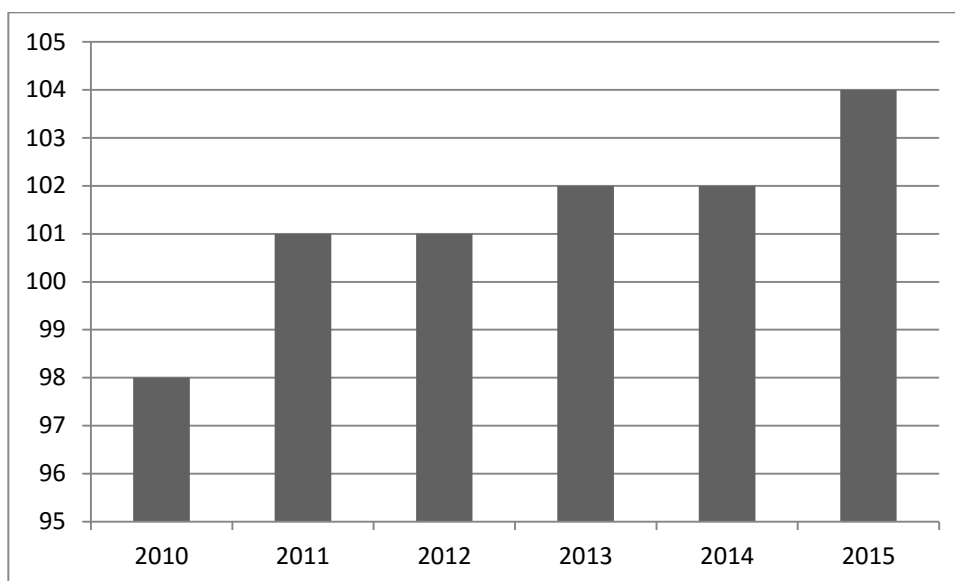
Fot. 3 Krzyż przydrożny pomiędzy nr 11 i 13

Źródło:

http://fotopolska.eu/Jerzykowice_Wielkie/b35411,Grupa_ukrzyzowania.html?f=134194-foto

Rys. 2 Liczba mieszkańców zameldowanych w Jerzykowicach Wielkich w latach 2010 – 2015 (stan na 31.12)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Lewin Kłodzki.

W Jerzykowicach Wielkich 31.12. 2010 r. mieszkało 98 osób, a na przestrzeni ostatnich pięciu lat przybyło 6 osób (wzrost o 6,1%). Najwięcej nowych mieszkańców pojawiło się we wsi w 2011 r. (wzrost o 3%). Jak wynika z Narodowego Powszechnego Spisu Ludności z 2011 r., lokalna społeczność w większości składała się z kobiet (53,7%¹). Zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn dominują osoby w wieku produkcyjnym - odpowiednio 51% i 72,27%. W wieku przedprodukcyjnym w 2011 r. było 19% wszystkich mieszkańców, a w poprodukcyjnym 20%.

Zdecydowana większość mieszkańców utrzymuje się obecnie z działalności pozarolniczej. Sporo osób pracuje w pobliskiej Kudowie-Zdrój lub dojeżdża do pracy w zakładach po czeskiej stronie granicy. W miejscowości działa także kilka drobnych przedsiębiorstw produkcyjnych i usługowych. Według Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej w Jerzykowicach Wielkich zarejestrowanych jest sześć podmiotów gospodarczych. Obecnie działają tu trzy gospodarstwa agroturystyczne, a w najbliższym czasie otwarte mają zostać jeszcze dwa.

Pewnym problemem dla lokalnej społeczności jest brak świetlicy wiejskiej, dlatego też mieszkańcy mogą spotykać się tylko w prywatnych domach. Miejscowość

¹ Opracowanie własne na podstawie danych z Narodowego Powszechnego Spisu Ludności z 2011 r. z: <http://stat.gov.pl/spisy-powszechne/nsp-2011/nsp-2011-wyniki>.

nie dysponuje także placem zabaw i boiskiem. Dzieci dowożone są do szkoły w Lewinie Kłodzkim (Zespół Szkolno-Przedszkolny im. "Na Bursztynowym Szlaku") przez autobus szkolny.

W ostatnich latach przy wsparciu gminy Lewin Kłodzki w miejscowości uporządkowana została gospodarka ściekowa poprzez budowę kanalizacji sanitarnej. Wieś nie posiada sieci wodociągowej ani gazowej. Mieszkańcy zaopatrują się w wodę z przydomowych studni, co w okresie długotrwałych suszy staje się niemożliwe.

Do miejscowości dojechać można drogą powiatową nr 3299 D od strony drogi wojewódzkiej nr 387. W związku z jej złym stanem technicznym niezbędna jest jej całościowa modernizacja. Przez Jerzykowice Wielkie biegnie także zielony szlak turystyczny z Kudowy-Zdroju na Kruczą Kopę.

2. Inwentaryzacja zasobów służących odnowie miejscowości

Każda jednostka terytorialna, w tym także wieś czy sołectwo opiera swój rozwój na posiadanych zasobach, które je wyróżniają i mogą stanowić potencjał dla kreowania działań w zakresie odnowy czy rewitalizacji. Diagnoza przeprowadzona na rzecz sołectwa pozwoliła zagregować zasoby w trzy podstawowe grupy:

Zasoby przyrodnicze i historyczne

- ciekawe położenie w malowniczej dolinie,
- dzwonnica sygnalizacyjna,
- historyczne gospodarstwa na planie czworokąta,
- historyczne budynki typu chałup wiejskich,
- dwa krzyże przy drodze.

Zasoby infrastruktury technicznej

- droga powiatowa nr 3299 D,
- droga gminna nr 4505001,
- sieć elektryczna,
- sieć telekomunikacyjna,
- sieć kanalizacji sanitarnej,
- przydomowe oczyszczalnie ścieków,
- zielony szlak turystyczny z Kudowy-Zdroju na Kruczą Kopę.

Zasoby infrastruktury i kapitału społecznego

- aktywni mieszkańcy.

3. Ocena mocnych i słabych stron

Analiza SWOT jest metodą pozyskiwania oraz porządkowania danych służących lepszemu poznaniu badanej jednostki. Jej wyniki są wykorzystywane do określania celów i zadań dla danej miejscowości. Nazwa SWOT pochodzi od pierwszych liter angielskich słów wyznaczających badane zagadnienie i oznaczających:

- **S**trengths (mocne strony),
- **W**eaknesses (słabe strony),
- **O**pportunities (szanse),
- **T**hreats (zagrożenia).

Tab. 1 Schemat analizy SWOT

		charakter oddziaływania czynnika	
		pozytywny	negatywny
miejsce występowania czynnika	wewnętrzne	S silne strony	W słabe strony
	zewnętrzne	O szanse	T zagrożenia

Źródło: „Planowanie strategiczne. Poradnik dla pracowników administracji publicznej”

Czynniki analizowane w analizie SWOT dzielimy na: wewnętrzne - pozytywne i negatywne oraz zewnętrzne - pozytywne i negatywne.

Do czynników wewnętrznych pozytywnych (silne strony) zaliczymy te zasoby lub zjawiska, które służą rozwojowi miejscowości i na które wpływ ma bezpośrednio gmina poprzez swoje instytucje gminne, władze samorządowe, jak i mieszkańców. Do czynników wewnętrznych negatywnych (słabe strony) zaliczymy braki lub zjawiska, które w różnym stopniu utrudniają i ograniczają możliwość rozwoju miejscowości. Na ich występowanie również bezpośredni wpływ ma gmina.

Czynniki zewnętrzne pozytywne (szanse) to zjawiska i tendencje występujące w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane staną się impulsem do rozwoju oraz osłabiają zagrożenia.

Czynniki zewnętrzne negatywne (zagrożenia) – to wszystkie czynniki zewnętrzne, które postrzegamy jako bariery rozwoju jednostki, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. O ile możliwość kreowania mocnych stron i niwelowania jest w zasięgu naszych możliwości – możemy podejmować określone decyzje, o tyle zarówno na szanse jak i zagrożenia nie mamy wpływu, występują one w otoczeniu i na ich występowanie mają wpływ inne podmioty. Możemy je jednak wykorzystywać i dostosowywać się.

W efekcie prac przeprowadzonych w trakcie warsztatów z mieszkańcami otrzymano cztery listy: silnych stron miejscowości (takich, które należy wzmacniać), słabych stron (takich, które trzeba niwelować), szans (tych, które należy wykorzystywać), oraz zagrożeń (tych, których należy unikać).

Mocne strony:

- ciekawe położenie w malowniczej dolinie,
- stare budynki z XIX w.,
- dzwonnica sygnalizacyjna,
- przydrożne krzyże,
- trzy gospodarstwa agroturystyczne,
- aktywni mieszkańcy,
- aktywni mieszkańcy przejawiający inicjatywę gospodarczą,
- zielony szlak turystyczny z Kudowy-Zdroju na Kruczą Kopę,
- sieć kanalizacji sanitarnej,
- przydomowe oczyszczalnie ścieków,
- sąsiedztwo Kudowy-Zdrój.

Słabe strony:

- droga powiatowa w bardzo złym stanie technicznym,
- brak sieci wodociągowej,
- brak sieci gazowej,
- drogi dojazdowe do posesji w złym stanie technicznym,

- słaby zasięg telefonii komórkowych i mała przepustowość sieci telekomunikacyjnej (wolny Internet),
- brak świetlicy wiejskiej, boiska czy placu zabaw,
- niewystarczająca liczba lamp ulicznych,
- brak chodnika.

Szanse:

- wzrost popularności wyjazdów weekendowych w góry,
- osiedlanie się nowych mieszkańców,
- środki do wykorzystania na mniejsze inwestycje z funduszu sołeckiego,
- środki finansowe w nowej perspektywie unijnej, możliwe do wykorzystania na poprawę infrastruktury technicznej (drogi, chodniki, remonty zabytków).

Zagrożenia:

- problem z promocją miejscowości,
- duża konkurencja ze strony miejscowości wiejskich starających się o środki finansowe z Unii Europejskiej.

4. Planowane zadania inwestycyjne i przedsięwzięcia aktywizujące społeczność lokalną

Jerzykowice Wielkie posiadają podłączenie do gminnej sieci kanalizacyjnej, jednak w niektórych posesjach funkcjonują **przydomowe oczyszczalnie ścieków**. Jest to rozwiązanie ekologiczne, a przede wszystkim efektywne w przypadku miejscowości górskich. Gmina może wspierać kolejne gospodarstwa chcące zbudować takie oczyszczalnie. Nie ma natomiast w miejscowości sieci wodociągowej i mieszkańcy korzystają z przydomowych studni. Problem pojawia się latem w czasie suszy. Dawniej przynajmniej część gospodarstw podłączona była do sieci wodociągowej zasilanej w wodę z ujęcia w pobliżu lasu. Ze względu na to, że ujęcie znajduje się wyżej niż zabudowania, rozwiązanie było dość tanie i proste technicznie. W dłuższej perspektywie czasu warto się zastanowić, czy nie można wymienić urządzeń nieużywanej już sieci wodociągowej i podłączyć do niej przynajmniej części gospodarstw.

Ważną inwestycją w miejscowości jest **remont drogi powiatowej nr 3299 D**. Znajduje się ona w złym stanie technicznym, wielokrotnie uzupełniane były ubytki w nawierzchni, wskutek czego jest ona bardzo nierówna. Dodatkowo ze względu na nachylenie terenu, asfalt jest wypłukiwany przez spływającą w czasie ulew wodę. Ponadto wyremontować należy **drogi dojazdowe do posesji**. Remont miałby polegać na utwardzeniu nawierzchni, co zapobiegnie wspomnianemu wcześniej wypłukiwaniu drogi. Jest to tym ważniejsze, że drogi do posesji zwykle są nachylone w stosunku do głównej drogi biegnącej przez miejscowość. Warto się również zastanowić nad możliwością ustawienia przy skrzyżowaniu drogi głównej z bocznymi **tablic informujących o numeracji posesji**. Ułatwiłoby to poruszanie się po miejscowości turystom, ale przede wszystkim pojazdom służb ratowniczych. Dla poprawienia bezpieczeństwa należy także **dostawić kilka lamp ulicznych**, tak by zlikwidować „ciemne luki”.

Jerzykowice Wielkie to jedna z większych (pod względem liczby mieszkańców) miejscowości gminy Lewin Kłodzki. Mieszkańcy narzekają jednak na brak świetlicy, w której mogliby organizować zebrania wiejskie, imprezy integracyjne czy zajęcia/warsztaty. Spotkania rady sołectkiej odbywają się w domu pani sołtys. Ze względu na to, że w Jerzykowicach znajdują się tereny będące własnością gminy,

warto pozyskać środki zewnętrzne na **budowę świetlicy i jej wyposażenie**. Chodzi tu o parterowy, niezbyt duży budynek, w którym mieszkańcy mogliby się spotkać, a organizacje pozarządowe z terenu gminy czy powiatu - organizować różne przedsięwzięcia edukacyjne i kulturalne. Sprzyja to bowiem wzrostowi poziomu integracji mieszkańców.

Jerzykowice Wielkie - podobnie jak cały teren gminy Lewin Kłodzki - są miejscem bardzo atrakcyjnym turystycznie. Przebiega tędy także zielony szlak turystyczny. Odwiedzają je chętnie zarówno turyści z Polski, jak i mieszkańcy Czech. Z tego względu należy zadbać o infrastrukturę istotną z ich punktu widzenia, przede wszystkim zaś o **opisanie szlaku biegnącego przez teren wsi**. Przy wejściu na szlak powinna znajdować się jego legenda oraz mapa, na której byłby on zaznaczony. Te informacje warto uzupełnić również o historię miejscowości. Należy się także zastanowić nad wyznaczeniem nowych szlaków, w tym rowerowych czy do nordic walking. Trasy rowerowe powinny być odpowiednio utwardzone i wyposażone w dodatkową infrastrukturę, jak miejsca postojowe z ławkami i zadaszeniem.

5. Harmonogram realizacji zadań inwestycyjnych

Tab. 2 Harmonogram realizacji zadań inwestycyjnych

Zadanie	Opis przedsięwzięcia	Termin realizacji	Planowane źródła finansowania
Przebudowa drogi powiatowej nr 3299 D	Zadanie zakłada całkowitą przebudowę drogi powiatowej nr 3299 D na całej długości od drogi wojewódzkiej do Jerzykowic Wielkich. Obejmować on powinien całkowitą wymianę nawierzchni, stworzenie pobocza i odpowiedniego odpływu wody.	2016 - 2018	środki powiatu, środki unijne
Zwiększenie liczby lamp ulicznych	W miejscowości powinna zostać zwiększona liczba lamp ulicznych. Lampy powinny doświetlić obecnie ciemne fragmenty drogi. Jest to szczególnie ważne ze względu na bezpieczeństwo dzieci i osób starszych.	2016 - 2018	środki własne gminy, środki unijne
Remont bocznych dróg dojazdowych do posesji	Remont miałby polegać na utwardzeniu nawierzchni, co zapobiegnie wypłukiwaniu dróg. Jest to tym ważniejsze, że drogi do posesji zwykle są nachylone w stosunku do głównej drogi biegnącej przez miejscowość. Modernizacja dróg zwiększy bezpieczeństwo i komfort jazdy.	2017 - 2019	środki własne gminy, środki sołeckie

Ustawienie tablic informujących o numerach posesji	Ułatwiłoby to poruszanie się po miejscowości turystom, ale przede wszystkim pojazdom służb ratowniczych. Nie wszystkie bowiem budynki stoją bezpośrednio przy głównej drodze, a numeracja posesji nie jest symetrycznie rozłożona ze względu na ukształtowanie terenu.	2017 - 2020	środki własne gminy, środki sołeckie
Budowa świetlicy wiejskiej i jej wyposażenie	Świetlica powinna być budynkiem możliwym do użytkowania całorocznie i posiadać zaplecze kuchenne pozwalające na organizację różnego typu wydarzeń.	2016 - 2018	środki własne gminy, środki unijne
Ustawienie tablic informacyjnych	W miejscowości powinny znaleźć się tablice informacyjne opisujące szlaki turystyczne oraz ciekawe miejsca i obiekty znajdujące się we wsi.	2017 - 2019	środki własne gminy, środki unijne

Źródło: opracowanie własne na podstawie wniosków inwestycyjnych

Spis tabel

Tab. 1 Schemat analizy SWOT	11
Tab. 2 Harmonogram realizacji zadań inwestycyjnych	16

Spis rycin

Rys. 1 Położenie miejscowości Jerzykowice Wielkie.....	4
Rys. 2 Liczba mieszkańców zameldowanych w Jerzykowicach Wielkich	8

Spis fotografii

Fot. 1 Dom nr 10 w Jerzykowicach Wielkich.....	6
Fot. 2 Dzwonnica sygnalizacyjna w Jerzykowicach Wielkich.....	6
Fot. 3 Krzyż przydrożny pomiędzy nr 11 i 13.....	7